

مراسم یادبود پروین اعتصامی در زادگاهش تبریز برگزار شد

مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی آذربایجان شرقی شامگاه دوشنبه در این مراسم گفت: وظیفه داریم دین خود را در پاسداشت بزرگان شعر و ادب ایران ادا کنیم.

مراسم یادبود پروین اعتصامی، اختصاراً 'ادب'، خانه شعر، اعتصامی، تبریز، زادگاهش، برگزار شد.

مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی آذربایجان شرقی شامگاه دوشنبه در این مراسم گفت: وظیفه داریم دین خود را در پاسداشت بزرگان شعر و ادب ایران ادا کنیم.

علی اکبر صفی پور در سخنان کوتاهی اظهار کرد: پروین اعتصامی شاعره ای است که افتخار ایران و فارسی زبانان دنیاست.

وی همچنین ابراز امیدواری کرد سال آینده برنامه گرامیداشت پروین اعتصامی در تبریز برگزار شود.

قرائت شعر و نی نوازی از دیگر بخش های این برنامه در خانه پروین اعتصامی بود.

خانه پروین اعتصامی خانه شخصی پروین اعتصامی شاعر معاصر در شهر تبریز است.

این خانه مربوط به دوره پهلوی اول است و در خیابان عباسی، جنب مسجد میرآقا، کوچه ساوجبلاغی، واقع شده و در 28 اسفند 1385 به عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است.

پروین اعتصامی، شاعره نامدار معاصر ایران به گواهی استادان و سخن شناسان معاصر بدیع ترین و شیرین ترین پیام اجتماعی و پند آور را درسروده هایش به یادگار گذاشته و در سبک سرودن شعر مضامین و مفاهیم شعری گوی سبقت را از تمام شاعره های فارسی زبان و بیشتر شاعران نامدار پارسی ربوده است.

در میان اشعار پروین تعداد زیادی شعر به صورت مناظره میان اشیاء، حیوانات و گیاهان وجود دارد. درون مایه اشعار او بیشتر غنیمت داشتن وقت و فرصت ها، نصیحت های اخلاقی، انتقاد از ظلم و ستم به مظلومان و ضعیفان و ناپایداری دنیاست.

در شعر پروین استفاده هایی از سبک شعرای بزرگ پیشین نیز شده است.

ملک الشعرای بهار در مقدمه ای که بر دیوان وی می نویسد، می گوید: این دیوان ترکیبی است از دو سبک و شیوه لفظی و معنوی آمیخته با سبکی مستقل، و آن دو یکی شیوه خراسان است خاصه استاد ناصر خسرو قبادیانی و دیگر شیوه شعرای عراق و فارس است به ویژه شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی علیه الرحمه و از حیث معانی نیز بین افکار و خیالات حکما و عرفاست و این جمله با سبک و اسلوب مستقلی که خاص عصر امروزی و بیشتر پیرو تجسم معانی و حقیقت جویی است ترکیب یافته و شیوه ای بدیع و فاضلانه به وجود آورده است.

اشعار او را می توان به دو دسته تقسیم کرد: دسته اول که به آن سبک خراسانی گفته شده و شامل اندرز و نصیحت است و بیشتر به اشعار ناصر خسرو شبیه است و دسته دوم اشعاری که به آن سبک عراقی گفته شده و بیشتر جنبه داستانی به ویژه از نوع مناظره دارد و به سبک شعر سعدی نزدیک است.

این دسته از اشعار پروین شهرت بیشتری دارند.

یکی از استادان شعر و ادب کشور عصر روزدوشنبه به خبرنگار ایرنا گفت: دیوان پروین اعتصامی در سال 1314 منتشر شد که پیش از آن نیز ملک الشعرا بهار از جایگاه شعر و ادب وی و اشعارش ابراز شگفتی کرده بود.

جمشید علیزاده اظهار کرد: در تاریخ تطور شعر فارسی شاعره ای مثل او ظهور نکرده و دو شعر 'گوهر اشک' و 'ذره' آن قدر شاهکار است که اگر دیوانی هم نداشت باز نام آن در آسمان شعر و ادب ایران جاوید می ماند.

وی با ابراز تاسف از اینکه برخی جوانان با شعر بیگانه اند، گفت: آشنایی نسل جدید با شعر کهن روز به روز کمتر می شود.

وی همچنین با انتقاد از برخی متن هایی که نام شعر به آنها نهاده می شود، بیان داشت: برخی اشعار امروزی شاعران جوان استعاره های 'جیغ بنفشی' را با شعر یا شعر نو اشتباه گرفته اند، خانواده کلمات را بهم می ریزند و از خود استعاره ها و مجازهایی ابداع می کنند که نمی توان به آن شعر اطلاق کرد.

علیزاده اضافه کرد: حاصل این ترکیبات و بهم ریختن کلمات باید منتهی به هنر و شعر شود که به طور مسلم به شعر ختم نمی شود، نسل جدید باید با پروین اعتصامی و شهریار و سایر شاعران بزرگ ایران بیشتر انس داشته باشند.

وی با اشاره به ماندگاری اشعار اعتصامی و بیان مصرعی از شعرش که گفته 'این ودیعه دست زمانه می سپارم'، خاطرنشان کرد: حدود 80 سال است که پس از پروین پشت سر گذاشتیم گواهی بر حقانیت شعرهای پروین است که بدون تبلیغ در این سال ها بارها تجدید چاپ شده است.

پیشکسوت و شاعر کشور هم به خبرنگار ایرنا گفت: دیوان پروین شامل 248 قطعه شعر است که از آن میان 65 قطعه به صورت مناظره است.

علی نظمی اظهار کرد: اشعار پروین اعتصامی بیشتر در قالب قطعات ادبی است که مضامین اجتماعی را با دیده انتقادی به تصویر کشیده است.

وی افزود: اعتصامی از مفاخر کشور و شعر ادب ایران بوده که سبک شعری وی به سبک شعری ناصر خسرو قبادیانی نزدیک بوده و محتوای اشعارش پندآموز و ارشاد کننده است، با اینکه او شاعره بوده اما شعرهایش را مردانه سروده گویی که یک مرد کهنسال شعر گفته باشد.

وی با اشاره به اهمیت سبک شعری اعتصامی در ادبیات فارسی اظهار کرد: با وجود درگذشت پروین در دوران جوانی، پختگی شعرهایش بالا بوده و نبوغ شعری اش قابل مقایسه با شاعران دیگر زن و مرد نیست.

وی افزود: مهمترین ویژگی شعرهای وی در قطعه ها و مناظره هاست که در اوایل ظهور شعر نمونه هایی از آن دیده می شود اما در زمان حاضر نبود نمونه شعرهای پروین به وضوح دیده می شود.

علی آستانه متخلص به 'دلسوز' دیگر پیشکسوت شعر و ادبیات نیز به ایرنا گفت: پروین شاعره ای بود که در اوضاع زمان خود چه از لحاظ ادبی چه از لحاظ اشعار پند و اندرز سرآمد زمان بود.

وی افزود: استاد شهریار در خصوص پروین گفته است پروین ستاره ادب ایران بود و سال ها باید تا قدر و قیمت این شاعره شناخته شود.

'یوسف اعتصام الملک' پدر پروین در تبریز به دنیا آمد. ادب عرب و فقه و اصول و منطق و کلام و حکمت قدیم و زبان های آذری و فرانسه را در این شهر آموخت و در لغت عرب احاطه کامل یافت.

هنوز 20 سال از عمرش نرفته بود که کتاب قلائد الادب فی شرح اطواق الذهب را که رساله ای بود در شرح یکصد مقام از مقامات محمود بن عمر الزمخشری در نصایح و حکم و مواعظ و مکارم اخلاق به زبان عربی نوشت و خیلی زود جزو کتاب های درسی مصریان قرار گرفت.

چندی بعد کتاب ثورة الهند یا المرأة الصابره او نیز مورد تحسین ادبای ساحل نیل قرار گرفت، مهمترین یادگاری اعتصام الملک دخترش رخشنده است.

رخشنده اعتصامی، مشهور به پروین اعتصامی از شاعران بسیار نامی معاصر، در روز 25 اسفند سال 1285 شمسی در تبریز متولد شد و از ابتدا زیر نظر پدر دانشمند خود که با انتشار کتاب تربیت نسوان اعتقاد و آگاهی خود را به ضرورت تربیت دختران نشان داده بود، رشد کرد.

در کودکی با پدر به تهران آمد. ادبیات فارسی و ادبیات عرب را نزد وی فرا گرفت و از محضر ارباب فضل و دانش که در خانه پدرش گرد می آمدند بهره ها یافت و همواره آنان را از قریحه سرشار و استعداد خارق العاده خویش دچار حیرت می ساخت.

در هشت سالگی به شعر گفتن پرداخت و بویژه با به نظم کشیدن قطعات زیبا و لطیف که پدرش از کتاب های خارجی فرنگی، آذری و عربی ترجمه می کرد طبع آزمایی و به پرورش ذوق می پرداخت.

در تیر ماه سال 1303 شمسی برابر با ماه 1924 میلادی دوره مدرسه دخترانه آمریکایی را که به سرپرستی میس شولر در ایران اداره می شد با موفقیت به پایان برد و در جشن فراغت از تحصیل خطابه ای با عنوان زن و تاریخ ایراد کرد.

شولر خاطرات خود را از تحصیل و تدریس پروین در آن مدرسه چنین بیان می کند: پروین، اگر چه در همان اوان تحصیل نیز معلومات فراوان داشت، اما تواضع ذاتی اش به حدی بود که به فرا گرفتن مطلب و موضوع تازه ای که در دسترس خود می یافت شوق وافر اظهار می کرد.

سرور مهکامه محصص از دوستان نزدیک پروین که گویا بیش از 12 سال با هم مراوده و مکاتبه داشت، او را پاک طینت، پاک عقیده، پاک دامن، خوشخو، خوشفترار، در مقام دوستی متواضع و در طریق حقیقت و محبت پایدار توصیف می کند.

پروین در تمام سفرهای پدرش در داخل و خارج ایران شرکت می کرد و با سیر و سیاحت به گسترش دید و اطلاعات و کسب تجارب تازه می پرداخت.

این شاعره آزاده پیشنهاد ورود به دربار را با بلند نظری نپذیرفت و مدال وزارت معارف ایران را رد کرد.

پروین در 19 تیر ماه 1313 با پسر عموی خود ازدواج کرد و چهار ماه پس از عقد ازدواج به کرمانشاه به خانه شوهر رفت.

شوهر پروین از افسران شهربانی و هنگام وصلت با او رییس شهربانی در کرمانشاه بود.

اخلاق نظامی او با روح لطیف و آزاده پروین مغایرت داشت. او که در خانه ای سرشار از مظاهر معنوی و ادبی و به دور از هر گونه آلودگی پرورش یافته بود پس از ازدواج ناگهان به خانه ای وارد شد که یک دم از بساط عیش و نوش خالی نبود و طبیعی است همراهی این دو طبع مخالف نمی توانست دوام یابد و سرانجام این ازدواج ناهمگون به جدایی کشید و پروین پس از دو ماه و نیم اقامت در خانه شوهر با گذشتن از کابین طلاق گرفت.

با این همه او تلخی شکست را با خونسردی و متانت شگفت آوری تحمل کرد و تا پایان عمر از آن سخنی بر زبان نیاورد و شکایتی نکرد.

در سال 1314 نخستین دیوان پروین اعتصامی، شاعره توانای ایران، به همت پدر ادیب و گرانمایه اش انتشار یافت.

پروین مدتی در کتابخانه دانشسرای عالی تهران سمت کتابداری داشت و به کار سرودن اشعار خود نیز ادامه می داد، تا اینکه دست اجل او را در 34 سالگی از جامعه ادبی گرفت.

به هرحال در شب 16 فروردین سال 1320 خورشیدی با بیماری حصبه در تهران زندگی را بدرود گفت و پیکر او را به قم بردند و در جوار قبر پدر دانشمندش در مقبره خانوادگی بخاک سپردند.

در تهران و ولایات، ادبا و شعرا از زن و مرد اشعار و مقالاتی در جراید نشر و مجالس یادبودی برای او برپا کردند.

پروین برای سنگ مزار خود نیز قطعه اندوهباری سروده که هم اکنون بر لوح نماینده مرقدش حک شده است.

اینکه خاک سیاهش بالین است
اختر چرخ ادب پروین است
گر چه جز تلخی ز ایام ندید
هر چه خواهی سخنش شیرین است
صاحب آنهمه گفتار امروز
سائل فاتحه و یاسین است
دوستان به که ز وی یاد کنند
دل بی دوست دلی غمگین است
خاک در دیده بسی جان فرساست
سنگ بر سینه بسی سنگین است
ببند این بستر و عبرت گیرد
هر که را چشم حقیقت بین است
هر که باشی و ز هر جا برسی
آخرین منزل هستی این است
آدمی هر چه توانگر باشد
چون بدین نقطه رسید مسکین است
اندر آنجا که قضا حمله کند
چاره تسلیم و ادب تمکین است
زادن و کشتن و پنهان کردن
دهر را رسم و ره دیرین است
خرم آنکس که در این محنت گاه
خاطری را سبب تسکین است

پروین در قصایدش پیرو سبک متقدمین بویژه ناصر خسرو بوده و اشعارش بیشتر شامل مضامین اخلاقی و عرفانی است.

او موضوع حکمتی و اخلاقی را با چنان زبان ساده و شیوایی بیان می‌دارد که خواننده را از هر طبقه تحت تاثیر قرار می‌دهد.

در قدرت کلام و چیره دستی بر صنایع و آداب سخنوری همپایه گویندگان نامدار قرار داشته و در این میان به مناظره توجه خاص دارد و این شیوه را که شیوه شاعران شمال و غرب ایران بود احیاء می‌کند.

پروین تحت تاثیر سعدی و حافظ بوده و اشعارش ترکیبی از دو سبک خراسانی و عراقی است.

شعر پروین شیوا، ساده و دلنشین است. مضمون های متنوع پروین مانند باغ پرگیاهی است که به راستی روح را نوازش می دهد.

اخلاق و همه تعابیر و مفاهیم زیبا و عادلانه آن چون ستاره ای تابناک بر دیوان پروین می درخشد.

چاپ نخست دیوان که آراسته به مقدمه شاعر و استاد سخن شناس ملک الشعرای بهار و حاوی نتیجه بررسی و تحقیق او در تعیین ارزش ادبی و ویژگی های سخن پروین بود شامل بیش از 150 قصیده و مثنوی در زمان شاعر و با قطعه ای در مقدمه از خود او تنظیم شده بود.

پروین با اعتقاد راسخ به تاثیر پدر بزرگوارش در پرورش طبعش، دیوان خود را به او تقدیم می کند.

قریحه سرشار و استعداد خارق العاده پروین در شعر همواره موجب حیرت فضلا و دانشمندانی بود که با پدرش معاشرت داشتند، به همین جهت برخی بر این گمان بودند که آن اشعار از او نیست.

پروین اعتصامی بزرگترین شاعر زن ایرانی است که در تاریخ ادبیات پارسی ظهور کرده است. اشعار وی پیش از آنکه به صورت دیوان منتشر شود در مجلد دوم مجله بهار که به قلم پدرش مرحوم یوسف اعتصام الملک انتشار می یافت چاپ می شد (1300-1302 خورشیدی).

دیوان اشعار پروین اعتصامی که شامل شش هزار و 500 بیت از قصیده و مثنوی و قطعه است تاکنون چندین بار به چاپ رسیده است.

عمر پروین بسیار کوتاه بود، کمتر زنی از میان سخنگویان، اقبالی همچون پروین داشت که در دورانی این چنین کوتاه شهرتی فراگیر داشته باشد.

پنجاه سال و اندی است که از درگذشت این شاعره بنام می گذرد و همگان اشعار پروین را می خوانند و وی را ستایش می کنند و بسیاری از ابیات آن به صورت ضرب المثل به زبان خاص و عام جاری گشته است.

استاد بهار در مورد اشعار وی می گوید: پروین در قصاید خود پس از بیانات حکیمانه و عارفانه روح انسان را به سوی سعی و عمل امید، حیات، اغتنام وقت، کسب کمال، همت، اقدام نیکبختی و فضیلت سوق می دهد.

در سراسر اشعار پروین عشق و محبت موج می زند، اما این عشق، نه عشق لیلی و مجنون است و نه عشق لفظی امروز، بلکه عشق عارفانه و حقیقت جویی است.